

Medlemsinformation 2

- april 1996

UKF:s årsmöte - kallelse!

Onsd 17 april, kl 19.00, biblioteket i Bro-huset

Årsmötesförhandlingar.

Program efter mötet. Var kommer vi ifrån, vart är vi på väg? Korta inlägg med olika aspekter på detta tema presenteras av Curt Dahlgren, Bengt Borkeby, Gudrun Sandén. Koppling mellan dåtid - nutid - framtid. Vill du trivas i framtiden måste du känna till det förflutna.

UKF:s offentliga aktiviteter

Onsd 10 april, kl 19-21. Dagcentralen i Kungsängen. Torget 5, nära pendeltåget

Arkeologi i Upplands-Bro 1981-1988

Temat utförligt presenterat i nr 96:1.

David Damell, ledare för sju säsongers arkeologiska undersökningar ger sin syn på Fornsigtuna och Rösaring. Två aktuella fornminnesplatser i vårt land. Kostnad 40:-
Arr. UKF/Studieförbundet Vuxenskolan

Sönd 14 april kl 14.00, Lennartsnäs slott

Konsert och historia på Lennartsnäs

"Igor Stravinsky i ord och ton"

Det detaljerade programmet presenterades i nr 96:1.

Kjell-Inge Stevansson, soloklarinettist i Radiosymfonikerna, har arrangerat ett antal kortare stycken för en triobesättning (klarinett, violin, piano). *Denna gång spelar han tillsammans med sin familj, Margareta, organist i Bro och dottern Magda.*

I den ca 45 min långa pausen serveras kaffe. Deltagarna har samtidigt tillfälle att i det nyligen restaurerade 1700-talsköket bevittna brödbak i den gamla bakugnen. En samling antikviteter, främst med ryskt ursprung kommer att finnas till beskådande i utställningen. Möjlighet finns också att inhandla produkter från trädgårdsodlingen.

Kostnad: 120:- Bokning av plats kan ske till UKF:s telefoner. 582 405 15, 582 413 55

(fax/telesvar). Insättning av summan på UKF:s pg 27 58 94-4; ring först vid sen inbetalning.

Arr. UKF, Musiksällskapet, Lennartsnäs slott

Fred 26/4, lörd 27/4, tider enligt annonser i lokalpressen

Framtidsmässan i Upplands-Bro år 2020

UKF har sin monter i Ekhammarskolans matsal. Ett stort antal föreningar, företag och kommunala förvaltningar deltar på många olika sätt. I Aulan hålls samtidigt ett flertal seminarier med början torsdag kl 18.00.

En kulturhistorisk vandring genomförs fred 26/4 kl 17-18.30 från Kungsängens kyrka till Tibble gård - Högnäs/Sylta. Även en bussrundtur i kommunen planeras till lörd 27 kl 13. Se kommande program.

Lördag 18 maj kl 10.00, 12.00, 14.00, Fornborgen vid Draget, nära gränsen till Bålsta

Visningar av pågående arkeologiska undersökningar.

Se information längre fram i denna medlemsinformation.

Kontrollera tider i aktuell information i lokalpressen.

Lörd 1 juni, Riddarholmen, från kl 11

Hembygdens År 1996 - Riddarholmen

UKF deltar vid Stockholms läns hembygdsförbunds manifestation på Riddarholmen 1 juni.

Selma Lagerlöfs Nils Holgersson är temat för året. Bägge kommer att fara runt i landet. Till Riddarholmen anländer de med helikopter lördagen 1 juni kl 11.00. Därefter blir det invigningstal av kulturministern. Arrangemanget är ett led i ett Histsikt festspel på Riddarholmen som inleds på fredagen med att Herman Linqvist berättar om Riddarholmen.

Hembygdsföreningarna i länet kommer att delta på olika sätt. Sångkvartetten Bro d'River Boys är engagerad att underhålla vid olika tillfällen under dagen. Börje Sandén håller föredrag i de medeltida valven under de s.k Gymnasiehusen om vissa händelser kring Riddarholmen och dess närhet. Se utförligare information i dagspressen.

Lörd. 15 juni, Bussfärd till Linné-minnena i Uppsala och Olov Hedins katussamling

Linnés Hammarby, Linné-trädgården i Uppsala, Orangeriet i Botanikum med Olov Hedins katussamling

Vi åker i abonnerad buss med påstigning 9.30 vid Kungsängens station, 9.45 vid Bro Centrum. Karin Martinsson från Botanikum guidar hela dagen; kl 11-12 Linnés Hammarby; egen medhavd lunch intages vid Hammarby; Linné-trädgården i Uppsala 13.30 - 14.30; orangeriet i Botanikum (mitt för slottet) 15 - 16. Dagen avslutas med en mindre konsert av Bro d'River Boys på Botanikums trappa med den grekiska kolonnaden ca kl 16 och med möjlighet till en promenad och kaffepaus i trädgården innan avfärden kl 17. Beräknad återkomst till Bro kl 18.00.

Olov Hedins katussamling är en av de största privata i landet. Olle var hela sitt yrkesverksamma liv bosatt i Bro och hans katussamling var känd över hela landet. Han hade kontakt med och förvärvade kaktusar från kaktuskännare över hela världen Vid hans död övertogs samlingen av Botanikum och fick en framträdande plats i det gamla orangeriet. Olle var medlem i UKF och den manskör ur vilken kvartetten Bro d'River Boys senare utkristalliserades.

Priset för hela dagen inkl. guide- och entréavgifter (men exkl. förtäring) är 180:- under förutsättning av vi får ett 40-tal deltagare. Vi gör resan i samarbete med kulturföreningen Daphne från Ekerö-Färentuna. Du bokar plats genom att sätta in beloppet på UKF:s postgiro 27 58 94-4. Uppge gärna telefonnummer, så vi bekvämt kan kontakta dig. Vid sen anmälan bör du först ringa 582 413 55 (telesvar/fax) eller 582 40 515.

Sönd. 25 augusti, Signhildsberg - Fornsigstuna i Håtuna

Arkeologidagen 1996 - Fornsigstuna/Signhildsberg

För tredje gången står UKF som arrangör av Arkeologidagen, då läns museer, hembygdsföreningar och andra antikvariska institutioner visar nya och gamla fornminnen. År 1994 visade vi lands- och sjöväghistoria vid Draget och Ryssgraven-Dalkarlsbacken; 1995 Rösaring. 1996 organiseras tre guidade visningar i Signhildsbergs engelska park kl 10, 12, 14 under ledning av grävdeltagare. Ingen kostnad.

Arr. Forskningsinstitutet/Signhildsbergs gård

UKF-information

Fornborgen vid Draget

- arkeologisk undersökning maj 1996

I info96-1 redogjordes för de överraskande resultaten av exkursionen till några fornborgar i kommunen. Den stora fornborgen vid Draget, nära kommungränsen till Håbo blir under april och maj föremål för Riksantikvarieämbetets intresse. Tillsammans med amatörarkeologer inom Stockholms läns hembygdsförbund kommer Michael Olaussons att leda undersökningarna. Vi känner Michael från såväl höstens föreläsning som från exkursionen.

Undersökningen kommer att genomföras under nio/tio dagar i maj.

Mån 6 maj, tisd 7 maj, onsd 8 maj; lörd 11 maj, sönd 12 maj; torsd 16 maj (Kr. Him. dag), fred 17 maj, lörd 18 maj, sönd 19 maj. Ev en dag för igenläggning.

Lördagen 18 maj planerar vi guidade visningar av undersökningen.

Här följer ett sammandrag ur Michael Olaussons projektbeskrivning:

Projektet genomföres av RAÄ/UV-Stockholm i samarbete med Upplands-Bro Kulturhistoriska Forskningsinstitut och Stockholms Läns Hembygdsförbund. Viss del av projektet bekostas av Stiftelsen Upplands-Bro Fornforskning. Undersökningen föregås av en kartering i april. Den genomföres av Michael/UKF och Upplands-Bro kommun och bekostas av kommunen.

Topografi: Fornborgen vid Draget är en av Upplands ytmässigt största fornborgar, ca 4 ha. Den ligger i skärningspunkten mellan viktiga forntida land- och sjövägar: två betydande hålvägssystem och vattenleden mot Uppsala. Stenmuren är ca 440 m lång. Förutom fornlämningsregistrets uppgifter om borgen finns en ca 100 m lång jordvall och "vallgrav" nedanför borgbergets östra sida.

Syfte: Projektet syftar till att genom ett antal fältinsatser erhålla data och kunskap om anläggningens tidsställning, påbyggnadsfaser samt ev. inre aktiviteter för att kunna placera in fornborgen i sitt kulturhistoriska och samhällsliga sammanhang. Undersökningen syftar därvidlag till en rekonstruktion av dess funktioner.

Fältinsatser bl a: Undersökning av vallarna samt de vallgravsliknande konstruktionerna söder om ingången och intill och öster om borgberget. Ett antal schakt grävs genom konstruktionerna för att frilägga murliv, träkonstruktioner, kol, studera stratigrafiska förhållanden, konstruktionsfaser och förekomst av inre kulturlagaer m.m. Med hjälp av C-14 och Thermoluminescens kan trä och stenmaterial dateras.

Fornborgen - strategiskt läge vid viktiga kommunikationsleder

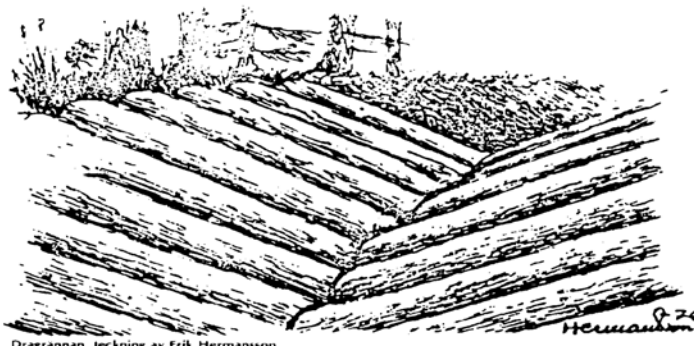
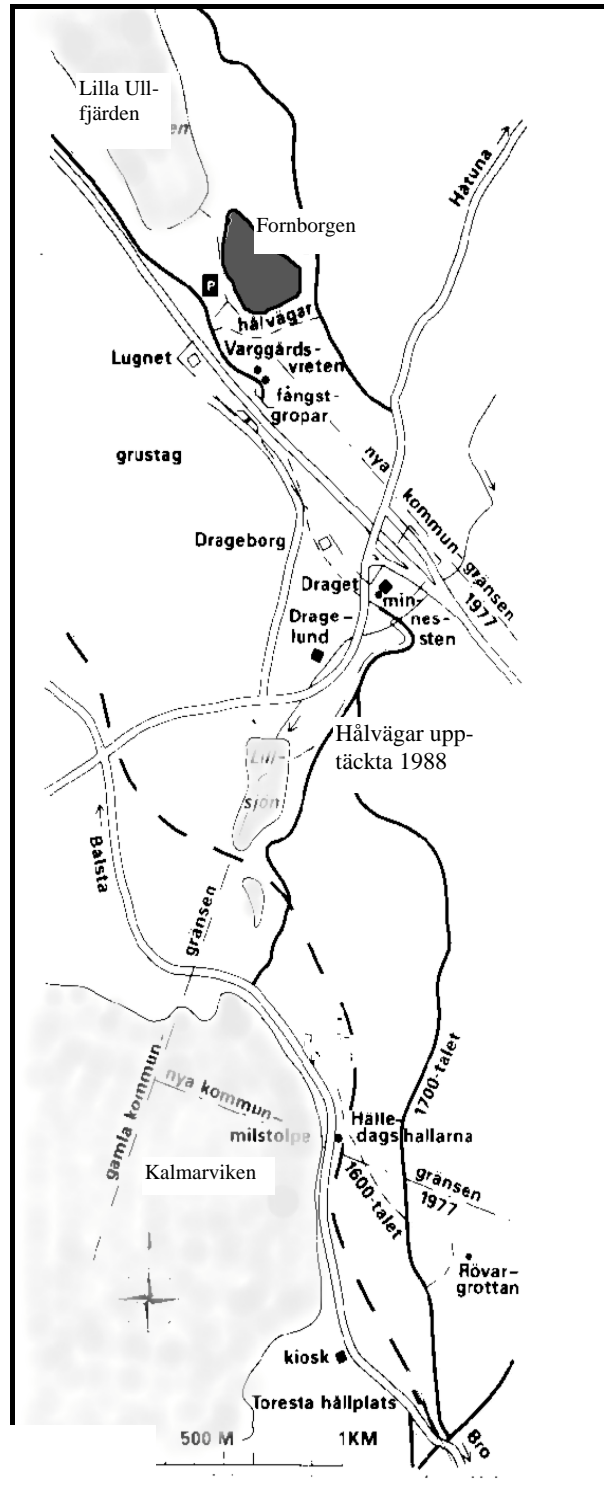
Det drygt 2 km breda näset mellan Mälärvikarna Lilla Ullfjärden i norr och Kalmärviken i söder visar upp en hel provkarta på kommunikationsvägar både till lands och sjöss.

Till lands

- De äldsta hålvägarna nära fornborgen gående i riktning mot Fornsigtuna
- Hålvägarna vid Lillsjön i riktning mot Stockholm
- 1600-tals landsvägen med backen Hälledagshällarna invid Kalmarsand
- 1700-tals landsvägen ovanför och delvis tvärs över hålvägarna vid Lillsjön
- 1800-tals landsvägen med sin bankutfyllnad i Mälaren vid Kalmarsand, gamla E18
- 1900-talets motorväg över kärrmarkerna och "dragrännan"
- 1876 års järnväg på en bank tvärs över Lillsjön
- Nya järnvägstunneln genom berget vid Kalmarsand
- Här gick vårdkaskedjan med sina signaleldar. Vårdkase på berget ovanför hålvägarna

Till sjöss

- Forntida sjövägen Södertälje - Birka - Draget - Uppsala
- Dragställe och/eller dragränna sedan vår tidräknings början
- Ortnamn som bevarat traditionen om dragstället: Dragelund, Drageborg, Draget

Dragrännan såsom Erik Hermansson mindes den från sin ungdom på 20-talet. Teckning 1974

Vad händer vid Rösaring?

Det har varit mycket tal om Rösaring i vårt medlemsblad senaste året med bl a förväntade arkeologiska undersökningar.

Nu har ett forskningsprojekt kring Rösaring börjat ta form. Ett möte hölls i februari med berörda parter, inklusive hembygdsrörelsen, varvid beslöts att inleda med en inventering och studium av tillgängligt material kring platsen som helhet, således inte bara processionsvägen, rösen och labyrinten. Det finns ju flera hundra fasta fornlämningar i området, av vilka endast en mindre del är kartlagda. I april kommer området att inspekteras av Peter Bratt från läns museet och Rolf Rydén från Riksantikvarieämbetet.

Intresset kring platsen ökas hela tiden. Kultplatsen Rösaring har en framträdande plats i John Krafts kommande bok om hedniska kultförbund. I utställningskatalogen om labyrinter förra året på Historiska museet hänvisades ofta till "Sanda-labyrinten", som den ofta benämns i facklitteraturen. Astronomer är intresserade av processionsvägen; man grubblar över om den har med solen eller månen att göra. Rent turistiskt vill man göra något kring Rösaring, särskilt inför Kulturhuvudstadsåret 1998.

Nu senast har Sveriges hembygdsförbund inbjudit European FORUM of Heritage Associations att förlägga sin årliga sammankomst till Stockholm 1998. FORUM är en organisation som bl a tillvaratager amatörarkeologers intressen. Hembygdsförbundet har i sin inbjudan lyft fram Rösaring som ett lockande utflyktsmål; också med förhoppningen om ett nordiskt grävläger med deltagare från FORUM.

Det kommer, som synes, att bli anledning att återkomma till ämnet Rösaring.

Gamla kartor - fältvandring

torsd 2 maj. kvällstid. Teorikväll gemensam för tre planerade fältstudier i länet

onsd 8 maj. kvällstid. Fältstudier - vandring i Säbyholm med kartor från 1782, 1860, 1909, 1950-talet, 1980-talet.

Sveriges Hembygdsförbund har tillsammans med Riksantikvarieämbetet inlett ett samarbetsprojekt som vänder sig till hembygdsföreningarna runt om i landet. På några utvalda ställen kommer man att anordna kurser, som syftar till att med hjälp av gamla kartor läsa och förstå hur kulturlandskapet har formats. Genom att skapa kartöverlägg i samma skala kan man följa förändringen - eller avsaknaden av förändring! - genom tiderna. Två utförliga artiklar om projektet finns att läsa i senaste numren av Ledungen och Bygd & Natur.

Som en introduktion till dessa kurser, som beräknas starta i höst, kommer kursledaren Niklas Scerhalmi att leda:

1) Teoristudier tors. 2 maj i Hembygdsförbundets lokaler i Klarahuset i Sabbatsbergssområdet. Denna kväll är gemensam och obligatorisk för tre planerade fältvandringar i Stockholms län.

2) Teoristudierna bildar grunden för en fältvandring i Säbyholm onsd 8 maj.

Anmälan och närmare information får du genom Börje Sandén, 582 405 15 och telesvar/fax 582 413 55.

Kommunens turistprogram för sommaren

Kultur- och fritidskontoret kommer liksom förra året att presentera ett turist-program för sommaren. Vissa inslag kan redan nu meddelas. Närmare detaljer och ev ändringar kommer att framgå av en folder och i lokalpressen.

Håtunaleken, premiär tisd. 25 juni kl 19.

Föreställningarna börjar vardagar kl 19, lörd/sönd kl 14 och 17

onsd. 26/6, torsd 27/6; lörd 29/6, sönd 30/6,

tisd 2/7, onsd 3/7, torsd 4/7; lörd 6/6, sönd 7/7

14-föreställningarna är anpassade till Strömme-kanalbolagets båttider

Buss med rundtur i kommunen lörd 29. Start kl 10. Lunchkorg ingår i priset. Guide Börje Sandén. Anmälan till Kultur- och Fritidskontoret 581 690 00.

Cykelturer och vandringar

Under någon vecka i juli planeras längre och kortare cykelturer dagligen med utgångspunkt från såväl Kungsängen som Bro under ledning av Börje Sandén. Några kvällsvandringar i närområdet blir det också. Se tider i den kommande foldern.

Närhistoria

Kultur- och fritidskontoret driver tillsammans med UKF ett projekt inom skolorna i Bro och Tjusta, som går ut på att ge eleverna en historisk kunskap om närområdet. Eleverna i de utvalda klasserna får ta del av bygdens historia dels i lektionsform, dels genom en cykeltur eller vandring. De får också med sig hem ett exemplar av skriftserien Vandra i Upplands-Bro, häftet om Bro. Häftena finns att hämta på biblioteken.

Video-dokumentation

Vi söker medlem/medlemmar som skulle vara intresserade av att med vår moderna videokamera (Hi-8 format) arbeta med dels dokumentation av UKF:s arbete och aktiviteter, dels medverka i en arbetsgrupp som kan göra korta filmer om bygdens historia och sevärdheter. Här finns en möjlighet för kreativa människor att arbeta i ett modernt media och göra en insats för kulturhistorien. Omedelbart förestående är film- och fotodokumentation av det bevarade lagret i gamla lanthandeln/ICA-butiken vid Bro station.

Fortsatt medlemsinformation?

Genom medlemskap/fortsatt medlemskap kan du förvissa dig om att kontinuerligt få information om vad som händer inom delar av det kulturella området, främst gällande Upplands-Bro. I förra brevet fick du inbetalningskort för medlemsavgiften 75:- kombinerat med uppgifter om våra publikationer. Hittills i har drygt 200 av våra medlemmar betalt årets avgift. Har du förlagt inbetalningskortet kan du själv skriva ett nytt.

Som medlem bör du förvärva och läsa vår 4-färgsskrift Kultur & Historia. Den är tryckt i mycket fin kvalitet och innehållet har uppskattats av dem som läst skriften. Vill du inte kosta på frakten kan du köpa det 16-sidiga häftet i stort format på biblioteken. Försäljningen av böcker och skrifter är den viktigaste grunden för vår ekonomi. Sätt in summan på postgiro 27 58 94 - 4.

Tidigare medlemsblad finns i pärmar på biblioteken

Vill du läsa äldre medlemsinformation så finns samtliga utkomna häften från 1987 på biblioteken i Bro och Kungsängen. Inom kort kommer även styrelseprotokoll och verksamhetsberättelser att vara tillgängliga där.

Fornsigtuna och Ryssland

När detta skrivs har vi ännu inte avslutat serien kring Fornsigtuna. Den inleddes 96-03-13 med att Ingmar Jansson från arkeologiska institutionen vid Stockholms universitet talade om, och visade bilder från, de senaste årens arkeologiska undersökningar i Ryssland.

Titeln på hans föredrag - "Det äldsta Ryssland och Ruriks borg" - var under Sovjet-tiden tidvis helt otänkbar. Inledningsvis kunde jag erinra om hur det gick för Andrej Amalrik, som på 60-talet avstängdes från undervisningen vid Moskvas universitet, när han visade upp sitt historiska arbete "Normannerna och Kiev-Ryssland". Det handlade om den medeltida ryska krönikan, som berättade om nordbors stora inflytande vid tillkomsten av det ryska riket. När Amalrik 1961 försökte lämna sin uppsats till danska ambassaden blev han stoppad av polisen. Senare lyckades han få över den till ambassaden, men denna skickade uppsatsen vidare till KGB med påföljd att Amalrik fick tillbringa ett antal år i Sibirien.

Nu kan Ingmar Jansson och hans ryska kolleger visa fram ett arkeologiskt material som inte bara bekräftar den ryska krönikans ord utan till och med tidigarelägger det nordiska inflytandet. Detta måste ha varit stort om man skall räkna till mängden av nordiska fynd i ryska gravar. Här finns större gravfält än de vi har på Björkö och antalet nordiska fynd är fler än i Skandinavien. Fynden är från tiden före Sigtuna, i en del fall äldre än Birka. Det ryska materialet pekar mot ett maktcentrum i Mälardalen, och det är där som Fornsigtuna kommer in i bilden. Det skulle inte förvåna mig om vi står inför förnyade arkeologiska undersökningar i Signhildsbergsparken.

Historiska maträtter

Studiecirkeln blev fulltalig och genomfördes programenligt. Den blev utförligt refererad i Mälarposten. Nu har tolv deltagare under sakkunnig ledning lagat mat och lärt sig matkultur från medeltid, stormaktstid och upplysningstid. Det är stor skillnad mellan medeltidsmaten och det franska köket som fick stor spridning i Europa på 1700-talet.

Tidskrifter

För att UKF skall kunna verka framgångsrikt måste kontakter upprätthållas med ett stort antal föreningar och institutioner, som utger tidskrifter och böcker inom det vida fält som UKF vill bevaka. Prenumerationer och bokinköp blir en ganska stor post i vår budget. För din kännedom meddelas här exempel på vad vi kostar på oss:

Tidskrifter: Populär Arkeologi, Populär historia, Historisk tidskrift, Fornvännen, Folkets historia, Tvärsnitt, Bebyggelsehistorisk tidskrift, Kulturminnesvård (Raä), Caerdroia (labyrinth-tidskrift), Rig (etnologi), Bygd och Natur, Ymer (geografi), Mikrodatorn.

Historiska bokklubbar och antikvariat: Yggdrasil, Clio, Ateneum, Bokantikvaria, Redins antikvariat.

Föreningar; årsskrifter: Hembygdsförbundet, Upplands Fornminnesförening, Pro Memoria (Riksarkivet), Daphne (Kulturförening), Sigtuna museum, Stockholms läns museum, Vikingabåten Aifur, Viking Network, Arkeologisektionen i hembygdsförbundet, Arkeologisektionen inom Nordiska förbundet för hembygdsvård och lokalkultur, Ortnamnssällskapet i Uppsala.

Upplysningar:

582 40 515;
582 413 55 telesvar/fax

VÄND!

Börje Sandén